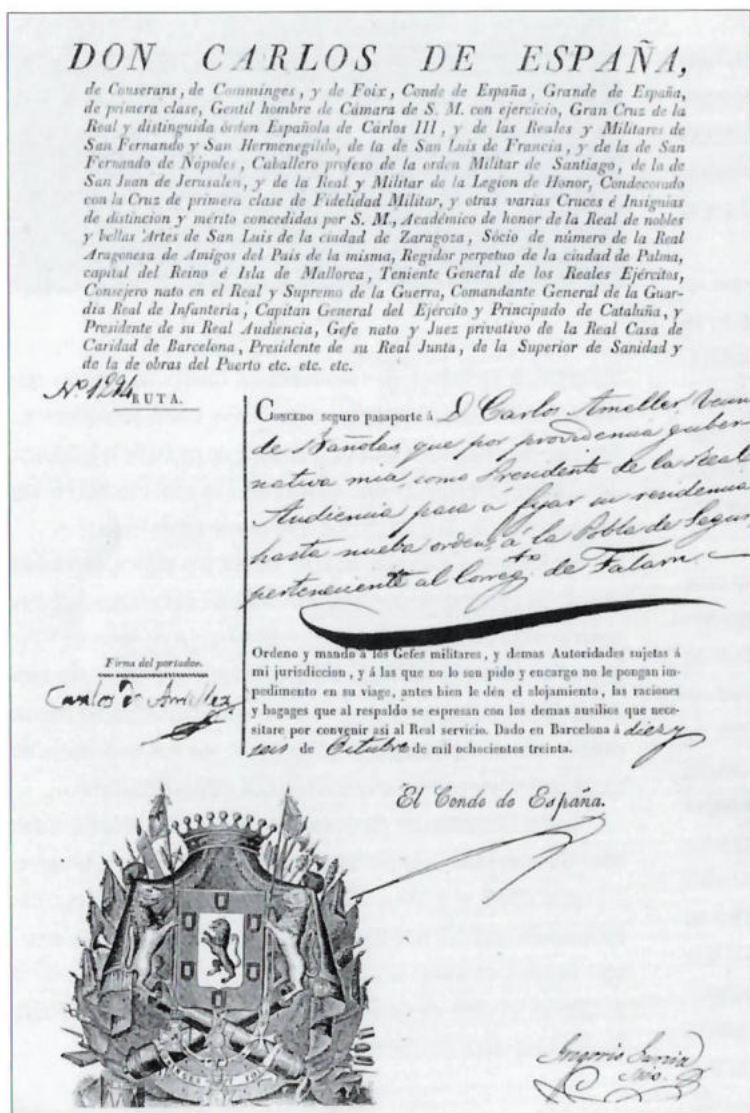

1808-1809

Una capitulació comme il faut

Carles d'Ameller va negociar la rendició perquè parlava francès

Joan Anton Abellán

Carles d' Ameller va néixer a Banyoles el 27 de maig de 1764 en el si d'una família benestant, creadora d'una indústria de teixits i inventors dels anomenats «lienzos góticos», un fet que va comportar que tant el seu pare, Pere, com el seu avi, Francesc, fossin nomenats ciutadans honrats de Barcelona pel mateix rei Carles III. Els Ameller, en l'època en què va néixer Carles, eren posseïdors de diversos telers, com també de 4 o 5 velers que feien el transport a Cuba, l'Havana i Florida. Podríem definir Carles d'Ameller com un representant dels sectors liberals, de mentalitat avançada, contrari a les idees dels anomenats afrancesats, cosa que li va comportar lluitar contra els francesos al costat dels sectors més tradicionals. Descendia d'una nissaga de militars, alguns dels quals havien estat distingits pels mateixos reis espanyols, com Berenguer d'Ameller, que al segle XIII fou nomenat «Hidalgo y caballero noble» i Pere de Ameller, a qui el rei Felip I, a mitjan segle XVI, nomenà «Caballero con cinturón y escudo» pels serveis prestats en defensa de l'illa de Menorca contra els turcs.

Document de l'any 1824 on es concedeix l'indult a Carles d'Ameller.

Tot i que pertanyia a una família noble, sempre fou un gran defensor de les llibertats del poble, i propugnava la teoria que defensant-lo es protegia la Corona

Carles d'Ameller va passar la seva joventut entre el negoci familiar, que el seu avi havia instal·lat a Banyoles, i les jornades d'estudi, sobretot d'idiomes, i arribà a parlar perfectament tant l'anglès com el francès.

Tot i que pertanyia a una família noble, sempre fou un gran defensor de les llibertats del poble, i propugnava la teoria que defensant-lo es protegia la Corona. Aquesta visió el va enfrontar més d'una vegada amb l'abat de Banyoles, que era del parer que quan el poble s'excedia en les seves demandes, s'atemptava contra el rei.

L'any 1793, coincidint amb l'inici de l'anomenada Guerra Gran, que va enfrontar la França revolucionària i Espanya, entrà a formar part del consistori banyolí, primer com a diputat segon i l'any següent com a síndic personer. El 1795 va tenir al seu càrrec «una companyia de solteros de esta villa», que va ser «la Séptima en el Tercio de Besalú, de la que su Majestad le dió el Real Despacho de Capitán». Amb aquesta companyia, formada per un centenar de miquelets, prengué part en diferents enfrontaments contra les tropes franceses, com la que va tenir lloc a l'alçada del riu Fluvià amb el general Pérignon, poc després que l'enemic hagués conquerit la ciutadella de Roses.

El 18 de novembre de 1800, a l'edat de 36 anys, es casà amb Manuela Cabrera, filla de la Bisbal d'Empordà, amb qui va tenir 7 fills, entre ells l'Antoni, que es distingí al capdavant d'un batalló en el decurs de la primera carlinada i que fou el pare del republicà Josep Toribi d'Ameller (comandant d'armes de la ciutat de Banyoles, mort a mans dels homes d'en Savalls l'any 1873) i de Narcís, militar de carrera, diputat a les Corts i senador, governador de les províncies de Lleida, Madrid i de les Illes Canàries, condecorat força vegades, promotor de

l'anomenada Jamància –que explicarem més endavant–, capità general de Castella la Nova, de les Illes Balears, de les Illes Canàries i de Granada, i *ministro del Tribunal Supremo de Guerra y Marina* i *inspector general del Cuerpo de Carabineros del Reino*.

Al començament del nou segle, Carles d'Ameller es tornà a involucrar en la vida política de la ciutat. L'any 1803 va ser proposat per al càrrec de regidor primer i l'any següent fou escollit síndic, un ofici que ostentà intermitentment fins a l'any 1820; el 1807 tornà a ser proposat com a regidor primer, i hi accedí tot just el dia abans dels fets del 2 de maig de 1808.

Missions arriscades durant els Setges de Girona

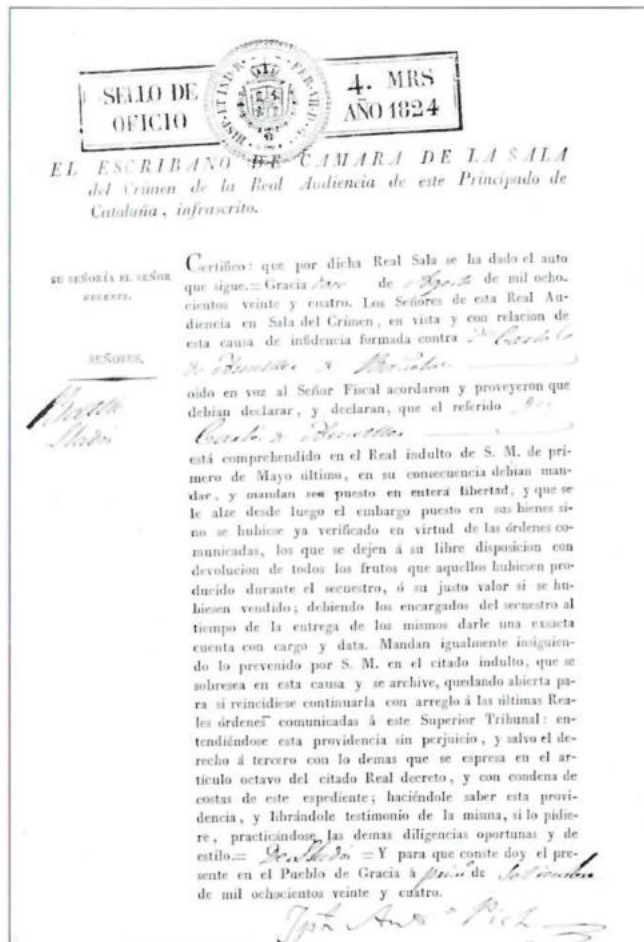
Arribats al mes de juny, mentre a Banyoles Francesc d'Assís Rovira, capellà beneficiat del monestir i exoficial de miquelets en la Guerra Gran, incità l'alçament (s'hi apuntaren 600 homes), Carles va ser nomenat vocal de la Junta de Govern de la ciutat de Girona i se li confià «el arreglo de dos Batallones de sometenes, que dispuso la misma Junta se formasen de Paisanos de los Pueblos del Corregimiento para guarnecer la Plaza y sus Fuertes, que los formó en Compañias de cien hombres cada una y los coloco en sus puestos [...] y de los que formó parte inmediatamente, con el grado de oficial, su propio hermano, Juan Bautista». Joan Baptista, militar de carrera, arribà a capità general de les «Províncias Vascongadas» i mariscal de camp dels exèrcits nacionals. Va ser al front d'aquests homes que Carles i el seu germà prengueren part, el 20 de juny, en el primer setge que sofrí la ciutat per part de les tropes del general francès Guillaume Philibert Duhesme. La defensa de la ciutat, composta per 300 soldats del

regiment Ultònia i uns 1.500 miquelets, aconseguí foragitar l'enemic en menys de 24 hores.

El 20 de juliol començà el segon setge a la ciutat, i el mes d'agost Ameller va rebre l'ordre de portar subministrament al santuari dels Àngels: «comisionó la Junta de Gobierno al mismo Dn. Carlos, para que pasase a la Ermita de Nuestra Señora de los Angeles, a fin de proveer de harina a los sitiados, respeto que los franceses habian cortado la Agua de la Azequia del Molino y al mismo tiempo para abastecer de pan y comestibles y dar las pagas a la tropas, Miqueletes y Sometenes que venian a auxiliar la ciudad de los Corregimientos de Vic, Manresa y Granollers y en especialidad a las que estaban al mando de Dn. Francisco de Milans y a las del mando del entonces Brigadier Conde de Caldagues, que precisaran al enemigo a levantar aquel sitio».

Al setembre se l'envià a establir hospitals de guerra a les poblacions de Lladó, Besalú i Banyoles, i un cop aquests van estar en marxa, el 26 de setembre fou comissionat «para abastecer de Viveres y dar las pagas al Ejercito de la Frontera, que mandaba el Coronel Dn. Narciso de la Vallette». Així mateix, també va ser l'encarregat d'enviar totes les provisions possibles a la població de Roses.

A final del mes de març de l'any 1809, el dia 26, la Junta l'envià a demanar ajut al brigadier Luis de Whinpen, perquè anés a socórrer la ciutat, ja que es preveia un nou setge, el qual va començar el dia 2 de maig de mans del general Laurent Gouvion Saint-Cyr. El mateix Mariano Álvarez de Castro, governador interí de la ciutat, li va confiar la instal·lació d'una bateria amb dos canons: «[...] a formar la bateria encima de la Catedral, que molestó mucho al enemigo, con los dos cañones que se colocaron».

L'any 1830, el comte d'Espanya en persona signà el desterrament d'Ameller a la Pobla de Segur.

Partir-se els queviures amb la tropa

Durant tot el temps que va durar el setge de la ciutat de Girona, va residir-hi amb la seva família, «pero sin sueldo ni gratificación alguna, antes bien dando dinero y plata labrada y partiendo los viveres que tenía para el y su familia, con la tropa de guarnición». Formà part de la comissió encarregada de les lleves i de la que s'encarregava de discernir quins impostos s'havien de pagar: «fué nombrado uno de los quatro de la Junta de Millones que se mandó formar en la ciudad y fue al mismo tiempo otro de los Vocales Comisionados para el reparto de Quintos y su alistamiento, y para el repartimiento de numerario que se hizo entre los pudientes del Corregimiento, para acudir a los gastos de nuestra justa causa».

El 9 de desembre, essent l'únic membre de la Junta de Defensa que

parlava el francès correctament, va ser escollit per portar a terme les negociacions de rendició de la plaça de Girona amb el general francès Jean-Pierre Antoine Rey, baró d'Empire. Un cop establerts els punts de la rendició militar —«una capitulació honrosa»—, sembla ser que va demanar el mateix per a la

població i la Junta de Defensa, a la qual cosa el general va contestar que no hi estava autoritzat. En vistes de la resposta, Ameller va esclatar: «si voleu governar la Plaça dieu-li al vostre Mariscal que haurà d'entrar amb la baioneta per les esclètxes, doncs la Junta i Paisans no necessiten de la tropa per defensar-se» (fent referència al fet que aquests ja havien acceptat la rendició però el poble encara no). Ateses les circumstàncies, el general francès va anar a consultar al mariscal de l'estat major francès, Charles Pierre François Augereau, duc de Castiglione, i al dia següent va tornar acompanyat de Blas de Fournés, un dels militars de confiança d'Álvarez de Castro —que feia poc havia estat substituït, per estar malalt, per Julián de Bolívar— i acceptà una «capitulació honrosa» per a tota la població.

El dia 13, un cop signada la capitulació, el corregidor Puig convocà a la casa de la ciutat els representants d'aquesta i els membres de la Junta Governativa i Econòmica i, un cop reunits, va pronunciar un discurs invitant-los a prestar fidelitat

al rei d'Espanya, Josep Napoleó I, a la Constitució de Baiona i a les lleis del Regne, la qual cosa van fer sense protestar, a causa de la gravetat de la situació; entre els signants hi havia càrrecs polítics (regidors, diputats...), eclesiàstics (abats, canonges...), militars i civils. Entre ells, Carles d'Ameller.

Entre deportacions i indults

Després d'aquest episodi es retirà a Banyoles amb la seva família, tot i que, clandestinament, seguí ajudant —amb diners i amb tot el que tenia al seu abast— les guerrilles que seguien plantant cara a l'invasor. Aquests fets van fer que més d'una vegada fos empresonat i portat a Girona, però mai se li va poder provar res. Sempre acabava essent alliberat.

El 1814, amb la proclamació de la Constitució de 1812, va ser nomenat batlle de la ciutat de Banyoles. L'any següent deixà el càrrec, però va seguir dins el consistori fins al 1820, quan, amb l'arribada del Trienni Liberal, fou nomenat capità de la milícia de voluntaris, al mateix temps que era delegat per anar a Girona a escollir la Junta Provincial, ja que tal i com diu l'acta municipal, aquesta responsabilitat havia de «recaer en persona de luzes y patriotismo [...] y disidido amor a la Constitució».

En acabar el Trienni Liberal va ser deportat i els seus béns confiscats, fins que, el 12 d'agost de 1824, fou indultat: «[...] manda sea puesto en entera libertad, y que se le alze desde luego el embargo puesto en sus bienes sino se hubiese ya verificado en virtud de las órdenes comunicadas, los que se dejen a su libre disposición con devolucion de todos los frutos que aquellos hubiesen producido durante el secuestro, ó su justo valor si se hubiesen vendido». Anys més

